

Andrzej Nowak*

UKŁAD PRZESTRZENNY I INFRASTRUKTURA SOŁECTWA TARNÓWKA **

Sołectwo Tarnówka położone jest w województwie łódzkim, w powiecie zduńskowolskim, w gminie Szadek. W jego skład wchodzi następujące jednostki osadnicze: Tarnówka, Tarnówka Kolonia A, Tarnówka Kolonia B i Tarnówka Folwark. Graniczy ono z następującymi sołectwami: na północy z Wołą Krokocką, na północnym-wschodzie z Rzepiszewem, na wschodzie z Górną Wołą, na południowym-wschodzie i południu z Wilamowem, na południu z Piaskami oraz na zachodzie i południowym-zachodzie z miastem Szadek. Pod względem fizyczno-geograficznym obszar sołectwa znajduje się w dorzeczu Warty i jest odwadniany przez jeden z dopływów Pisi. Według systemu regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego, Tarnówka należy do Mezoregionu Wysoczyzna Łaska (318.19).

Opisywana jednostka posiada 3,82 km² powierzchni, co stanowi 2,5% powierzchni gminy Szadek i liczy 153 mieszkańców (gęstość zaludnienia 40,1 osób/km²).

Przez omawiany obszar przebiega wojewódzka droga wojewódzka nr 710 prowadząca z Łodzi do Warty. Spośród większych miast najbliższej sołectwa położona jest Łódź leżąca w odległości 34 km od Tarnówki, następnie Sieradz: 22 km, Łask: 18 km oraz Zduńska Wola: 12 km. Mniejsze miasta znajdujące się najbliższej sołectwa to: Szadek: 4,5 km, Poddębice: 21 km, Konstantynów Łódzki: 22 km i Uniejów: 34 km.

* Andrzej Nowak jest asystentem w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego.

** W artykule tym wykorzystano materiały zebrane i zestawione w pracy dyplomowej Katarzyny Jesiołowskiej, *Monografia geograficzna sołectwa Tarnówka w gminie Szadek*, wykonanej w 2001 r. w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ (promotor: prof. dr hab. Tadeusz Marszał)

Struktura użytkowania ziemi

Struktura użytkowania ziemi sołectwa podkreśla jego zdecydowanie rolniczy charakter (tab.1). Podobnie jak i w całej gminie, również i na badanym obszarze, największy odsetek powierzchni zajmują użytki rolne, jednak ich udział w powierzchni sołectwa, sięgający 94,5%, jest niespotykanie wysoki nawet jak na tak typową gminę rolniczą, jaką jest Szadek. Ponadto strukturę użytkowania terenów sołectwa Tarnówka uzupełniają: zajmujące niespełna 1/3 ha lasy — 0,31 ha.), wody — 0,5%, tereny osadnicze — 1,6%, tereny komunikacyjne — 12 ha oraz nieużytki naturalne — 0,3%.

Tabela 1. Struktura użytkowania ziemi w sołectwie Tarnówka w I kwartale 2001 r.

Typ użytkowania ziemi		Powierzchnia	
		ha	% powierzchni sołectwa
Użytki rolne	Grunty orne	326	85,27
	Sady	10	2,62
	Łąki	14	3,66
	Pastwiska	11	2,88
Lasy		0,31	0,08
Wody		2	0,52
Tereny komunikacyjne		12	3,14
Tereny osadnicze		6	1,57
Nieużytki naturalne		1	0,26
RAZEM		382,31	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie K. Jesiołowska, *Monografia geograficzna sołectwa Tarnówka w gminie Szadek*, 2001

Spośród litologicznych typów gleb na terenie sołectwa Tarnówka występują gleby brunatne wylugowane, gleby bielcowe i płowe oraz czarne ziemie zdegradowane. Ostatnie z wymienionych rozmieszczone są na terenie sołectwa w postaci charakterystycznych wysepek. Oprócz nich występują tu także gleby obszarów podmokłych w związku z obecnością zawieszonych wód gruntowych, stawów oraz dopływu Pisi, czyli gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe, torfowe, murszowo-torfowe, murszowo-mineralne, murszowate oraz mady. Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby gorszych klas — od IV do VI, przy braku gleb najlepszych jakościowo, należących do I i II klasy bonitacyjnej (tab.2).

Wśród użytków rolnych największą część, bo ponad 90% użytków rolnych, stanowią grunty orne, koncentrując się głównie w zachodniej, słabiej zamieszkaney, części opisywanej jednostki. Sady, łąki i pastwiska zajmują pozostałą część użytków rolnych w następującym stosunku: łąki — 14 ha (3,9%), pastwiska — 11 ha (3,0%), sady — 10 ha (2,8%). Tereny te związane są ze skupiskami zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej (sady), bądź też z przebiegającą centralnie przez teren sołectwa rzeką (łąki i pastwiska). Konsekwencją bardzo wysokiego stopnia użytkowania ziemi przez rolnictwo, jest jeden z najniższych w gminie procent lesistości — zaledwie na poziomie 0,08%.

Tabela 2. Udział klas bonitacyjnych w gruntach ornym z sadami i w użytkach zielonych w sołectwie Tarnówka w 1977 r.

Udział klas bonitacyjnych w GO wraz z sadami*							
I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
-	-	19,5	25,5	25,6	5,1	23,8	0,5
Udział klas bonitacyjnych UZ**							
I	II	III		IV		V	VI
-	-	-		64,2		38,8	-

* Powierzchnia gruntów ornym z sadami w 1977 r. wynosiła 332,04 ha

**Powierzchnia użytków zielonych (łąk i pastwisk) w 1977 r. wynosiła 24,73 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie K. Jesiołowska, *Monografia geograficzna sołectwa Tarnówka w gminie Szadek*, 2001

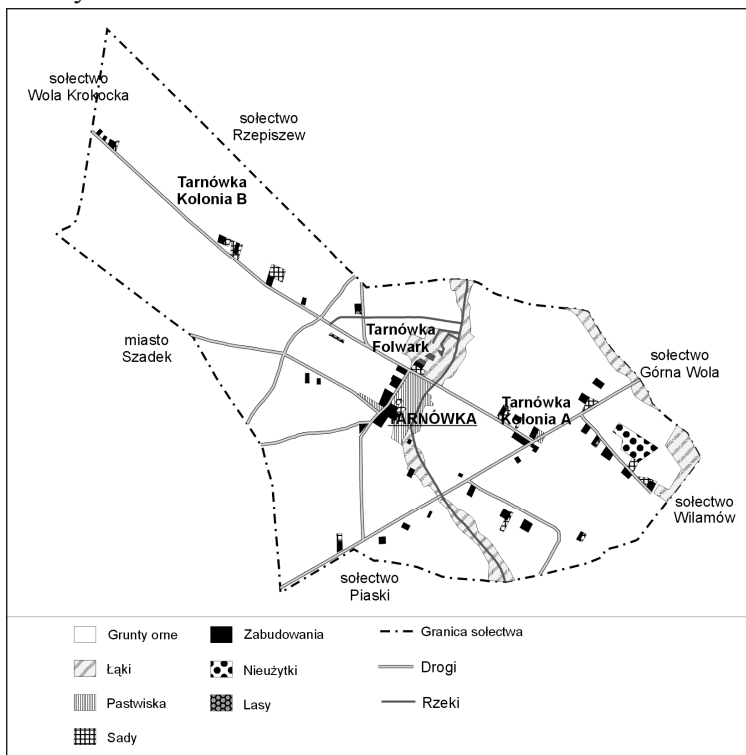
Lasy występują tutaj w postaci trzech niewielkich obszarowo zbiorowisk rozrzuconych wśród pól głównie w centralnej części sołectwa. Nieco większą powierzchnię zajmują tereny przez wody. Składają się na nie wody płynące — wspomniany już ciek będący dopływem Pisi, oraz wody stojące występujące w postaci trzech zbiorników wodnych w rejonie Tarnówki Folwarku. Tereny zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej obejmują przede wszystkim wschodnią część sołectwa, gdzie koncentrują się trzy jednostki osadnicze: Tarnówka, Tarnówka Folwark oraz Tarnówka Kolonia A. Nieużytki zajmują jeden zwarty obszar we wschodniej części sołectwa (rys. 1).

Układ przestrzenny i charakterystyka zabudowy

Sołectwo Tarnówka, składa się z czterech części: wsi Tarnówka (prawdopodobnie genetycznie najstarsza jednostka osadnicza wchodząca

w skład sołectwa) oraz z trzech jej przysiółków: Tarnówki Kol. A, Tarnówki Kol. B i Tarnówki Folwarku.

Wieś Tarnówka charakteryzuje się zwartą zabudową po obu stronach drogi. Regularny niwowy układ pól, jak i usytuowanie budynków po obu stronach drogi wskazuje na to, iż pod względem genetyczno-historycznym jest to ulicówka. Świadczy o tym również data powstania osiedla — XVI w., związana z intensyfikacją upraw rolnych przez wprowadzenie gospodarki trójpolowej. Bardzo prawdopodobne jest także, iż omawiana wieś powstała z łańcuchówki (wsi leśno-łanowej), a więc osiedlanie się ludności na tych terenach mogło być związane było z występowaniem licznych lasów, które można było karczować. Wskazywałyby na to długie pasy pól usytuowane równoległe do zabudowy.



Rys. 1. Struktura użytkowania ziemi w sołectwie Tarnówka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie K. Jesiołowska, *Monografia geograficzna sołectwa Tarnówka w gminie Szadek*, 2001

Pewne jest natomiast, że pozostałe części wsi (Kolonie A i B oraz Folwark) są tworamami powstałymi znacznie później być może w wyniku parcelacji, lub w sposób bardziej naturalny, na skutek samoistnego przesiedlania się ludności, spowodowanego poszukiwaniem nowych terenów pod uprawę. Zabudowa tych części wsi jest luźniejsza i bardziej chaotyczna.

Infrastruktura techniczna

Na terenie sołectwa wyróżnić można następujące elementy infrastruktury linowej i punktowej:

- sieć drogową;
- sieć energetyczną ze stacjami transformatorowymi;
- sieć wodociagową;
- sieć telekomunikacyjną.

Drogą najwyższej rangi jest tu droga wojewódzka jednojezdniowa asfaltowa nr 710, szerokości 10 m, prowadząca z Łodzi do Warty. Pozostałe drogi opisywanej jednostki administracyjnej są drogami niższej rangi, są to przede wszystkim drogi gminne o szerokości 6–8 m, nawierzchni szlakowej, żwirowo-piaszczystej lub piaszczystej, bądź też drogi polne o nawierzchni piaszczystej i szerokości 4 m.

Elektryfikacja sołectwa została przeprowadzona po II wojnie światowej i odbyła się w dwóch etapach. W pierwszym etapie, w ramach planu sześcioletniego (lata 1962-1968), została przeprowadzona linia niskiego napięcia oraz oddana do eksploatacji jedna z trzech funkcjonujących na terenie sołectwa stacji transformatorowych. W drugim etapie, w ramach doelektryfikowywania wsi, w lutym 1974 r., uruchomiono na terenie sołectwa dwie kolejne stacje transformatorowe.

W chwili obecnej mieszkańcy Tarnówki czerpią wodę z oddanego do eksploatacji w 1993 roku ujęcia wody w Łobudziach. Długość sieci wodociagowej na terenie sołectwa wynosi 6 km. Aktualnie wodociąg zaopatruje w wodę wszystkie jednostki osadnicze wchodzące w skład sołectwa. Do wodociagu w 2000 r. podłączone były 43 budynki mieszkalne, które czerpały 5,9 tys. m³ wody.

Sieć telekomunikacyjną podłączono w latach 90-tych. W 2000 r. sołectwo posiadało 26 abonentów Telekomunikacji Polskiej, która jest na razie jedynym na tym terenie przedsiębiorstwem świadczącym usługi w zakresie telefonii stacjonarnej.